

# ČIA GIMĖ „TREJOS DEVYNERIOS“

Danutės Mukienės nuotraukoje – senoji Palangos vaistinė 2004 m.

PARENGĖ DANGUOLĖ ŽELVYTĖ



Palangos miesto centrinėje dalyje, Vytauto gatvėje, esantis vaistinės pastatas (Nr. 33) – viena iš seniausių vaistinių Lietuvoje. Ją provizorius V. Griuningas pastatė 1827 m. Vaistinės neaplenkė 1831 m. gaisras, tačiau po to ji buvo greitai atstatyta. Dar kartą ji stipriai nukentėjo 1844 m.

Palangos vaistinę labiausiai išgarsino V. Griuningo laikais (1845–1910 m.) čia pradėtas gaminti originalus vaistažolių mišinys „Trejos devynerios“, kuriuo prekiaujama iki šiol. Tėvo tradicijas tęsė ir kartu su juo nuo 1885 m. dirbęs sūnus Vilhelmas Griuningas. „Trejos devynerios“ būdavo gaminamos iš 27 rūšių augalų žiedų, lapų, šaknų ir vaisių mišinio. Tikėtina, kad senasis V. Griuningas šį mišinį sukūrė perimdamas Palangos krašto senųjų žolininkų, kurios garsėja ir šiais laikais, patirtį. Vaistinėje taip pat būdavo pardavinėjami ir pagal gydytojų išrašytus receptus pagaminti vaistai.

Išskirtinė ši vaistinė ir tuo, kad čia net lietuviškos kalbos lotyniškais rašmenimis draudimo metais vaistų etiketės būdavo spausdinamos lietuvių kalba. Šį faktą pirmiausia, matyt, galime paaiškinti vaistinės šeimininkų noru išlaikyti lietuviybę. Tikėtina, kad įtakos turėjo ir tas faktas, jog Palanga tuo metu priklausė Kuršo gubernijai, kur ne taip, kaip kitoje dabartinės Lietuvos teritorijoje, buvo persekiojama už lietuvių kalbos ir kultūros puoselėjimą.

1910 m. vaistinės šeimininku tapo iš Latvijos atvykęs Vihelmas Bertingas, iš kurio 1923 m. ją paveldėjo sūnus Oskaras Aleksandras Bertingas. Tuo laikotarpiu vaistinės vidus gerokai pasikeitė – jį išpuošė nagingas vietinis meistras Antanas Kairys.

Daugelį metų Palangos vaistinė turėjo savo prekybos ženklą – „Raudoną raktą“, kuris būdavo dedamas ant čia parduodamų vaistų etikečių.

Laikui einant patentuotų vaistų gamyba Palangos vaistinėje stipriai plėtėsi, prekybos apimtys didėjo. Jos paslaugomis naudodavosi tiek vietiniai palangiškiai, tiek ir vasaromis čia atvykstantys poilsiautojai.

Pastatas ne kartą buvo rekonstruotas. XIX a. pab. – XX a. pr. prie šiaurinio namo fligelio buvo prijungtas (ar naujai pastaty-

tas) vaistų gamybos cechas, prie pietinio fasado gyvenamojo namo dalies pastatytas prieangis su balkonėliu. 1877 m. Palangos plane nurodoma tokia šio pastato forma, kokia yra išlikusi iki šiol. 1910 m., kai vaistinė tapo Vilhelmo Bertingo nuosavybe, buvo atnaujintas jos inventorių. Kurį laiką pastatas buvo naudojamas ir ne pagal paskirtį – 1944–1951 m. jos patalpose veike NKVD būstinė (šis faktas įamžintas prie pastato esančioje memorialinėje lentoje, kurioje yra įrašas: „Šiame name prasidėjo Palangos žmonių kančios“; „1944–1951“).

1967 m. vaistinė restauruota. 1997 m. čia įrengta ir pradėjo veikti vaistažolių arbatinė.

Palangos vaistinės pastatas turi išliekamąją istorinę ir architektūrinę vertę. 1997 m. jis įrašytas į valstybės saugomų kultūros vertybių registrą. Namas vieno aukšto, su mansarda, sudėtinio stačiakampio plano su užkarpa šiaurės vakarų pusėje. Pastato frontonas gatvės pusėje yra su drožybiniu dekoru, šoninė dalis – su tūriniais stoglangiais. Langai ir durys – su apvadais ir sandrikais, pagrindinio įėjimo durys – su puošybos elementais.

Kaip vertingi architektūriniai elementai išskiriama: tvorelė, pastato tūris, stogo forma, jo dangos konstrukcija, dangos medžiaga, jos tipas, kiti stogo elementai, tūriniai stoglangiai, dūmtraukiai. Įdomus ir fasadų architektūrinis sprendimas (architektūros tūrinės detalės – frontonai, balkonai ir jų turėklai), fasadų apdaila (vienetinių medžiagų apdaila, apdailos medžiaga). Stant pastatą naudotos kapitalinės sienos, autentiškos pertvaros, atitvaros.

#### Literatūra:

1. *Kultūros vertybių registras* (interneto leidinys „Kultūros paveldo departamentas“, interneto prieiga <http://195.182.68.156/registrai/>).